HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

SHAS MOZNAIM

מסורת הש"ס

א) [יומא מב. וש"נ], ב) [ב"ק עח: מנחות קה. קז.], ג) לקמן לא: ב"ב קנא. זבחים קג. שקלים פ"ד מ"ז, ד) [עי' תוס' בכורות דף יד ע"ב ד"ה הקדיש. ש"מ]:, ה) [ע' הוריות ט' ע"ב. (מלפ"א)],

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' דהא איכא פרת חטאת פרת חטאת קדשי בדק: (ב) שם דהא אילו חטא השתא בתר דאתמני בר איתויי שעיר: (ג) שם ולא אמר רבי שמעון וכו' קדושת הגוף ה"ה הכא נמי אימור דא"ר שמעון: (ד) רש"י ד"ה הואיל ומותר הפסח וכו' ואע"ג דהך נקבה לא קרבה אפילו וכו' הואיל והיא נקבה כצ"ל ותיבת שלמים נמחק: (ה) ד"ה חטא עד כו' שעיר הוא הס"ד ואח"כ מ"ה הא נמי עשיר הוא ולאו: (ו) ד"ה ודמיהם וכו' לבדק הבית ואפילו מידי דחזי למזבח ומ"מ אינו יוצא:

* * *

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה הואיל. והיא. נ"ל ובא: [ב] בא"ד ונחתא. נ"ל נחתא: [ג] ד"ה הואיל. בעולה. נ"ל כעולת: [ד] ד"ה קדשי. ולא. נ"ל לא:

ולפסחו ולאשמו עושה א תמורה רבי שמעון אומר לעולתו עושה תמורה לפסחו ולאשמו אין עושה תמורה שאין לך דבר עושה תמורה אלא הרועה להסתאב אמר רבי אין אני רואה דבריו של ר"ש [א] בפסח הואיל ומותר הפסח קרב שלמים ולימא אין אני רואה דבריו של ר' שמעון באשם הואיל ומותר אשם קרב עולה רבי סבר לה כרבנן ב דאמרי מותרות לנדבת ציבור אזלי ואין ג תמורה בצבור קס"ד היינו טעמא דר"ש גבי מפריש נקבה לעולתו משום הכי עושה תמורה דהאיכא שם עולה עליה גבי [ב] עולת העוף אלא מעתה בכהן גדול שהפריש פרה לפרו תיקדוש ג) דהאיכא פרת ד חטאת (א) א) דקדשי בדק הבית הוא ה וקדשי בדק הבית לא עבדי תמורה יחיד שהפריש ו שעיר לשעירתו תיקדוש דהאיכא שעיר נשיא אי נמי נשיא ז שהפריש שעירה לשעירו תיקדוש דהא יחיד מפריש שעירה הני תרי גופי נינהו [ה] ח חטאו עד שלא נתמנו כי מפריש שעיר לשעירתו תיקדוש דהא אילו חטא השתא (ב) בר איתויי שעיר הוא [ו] הא לא חטא לא איחייב בשעיר אי הכי הכא נמי הא לאו עולת העוף קמייתי ר"ש סבר לה כר' אלעזר בן עזריה דתנן ג) ט הרי עלי עולה יביא כבש ר"א בן עזריה אומר או תור או [ז] בני יונה תנן התם י המקדיש נכסיו והיה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים ונקבות ר"א אומר ד) זכרים ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית ר' יהושע אומר זכרים עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ויביא בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית א"ל ר' חייא בר אבא לרבי יוחנן לרבי יהושע דאמר זכרים עצמן יקרבו עולות [ח] ונקבות היכי מקרבן שלמים הא מכח קדושה דחויה קאתיין ל"א א"ל ר' חייא בר אבא לרבי יוחנן מדקאמר ר' יהושע זכרים עצמן יקרבו עולות למימרא דקדושת הגוף אקדשינהו אי הכי נקבות אמאי ימכרו לצרכי שלמים [ט] בעיא רעייה אמר ליה רבי יהושע סבר לה כרבי שמעון דאמר כל מידי דלא חזי ליה לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף דתנן [י] רבי שמעון אומר תמכר שלא במום [יא] [יב](ולא א"ר שמעון) כיון דלא חזיא נקבה לאשם לא נחתא [יג] ליה קדושת הגוף (ג) אימור דא"ר שמעון גבי נקבה לאשם דליכא

לפסחו ולאשמו. לא מצינו אשם ופסח נקבה: ה"ג **שאין לך דבר עושה תמורה אלא הרועה להסתאב.** כלומר שאין לך דבר שעושה תמורה אלא ההוא דקדוש קדושת הגוף שאשם אינו ראוי להקריב אינו נמכר בלא מום אלא ירעה הילכך ר"ש סבירא [יד] ליה באשם ופסח הואיל ואין שמן חל עליהן בנקבה דנמכר שלא במום הילכך לא עביד תמורה אבל בעולה דאיכא שם עולה עלה בעוף סבירא ליה דתרעה ועבדא תמורה: **הואיל ומותר הפסח קרב שלמים.** הילכך הואיל [טו] ושייכים שלמים בפסח ושלמים באין נקבה [טז] ואף על גב דהך (ד) לא קרבה נקבה אפילו שלמים לאחר הפסח כדאמרן לעיל (דף יט.) נשתיירה לאחר הפסח תרעה [יז] מיהו שם שלמים עלה הואיל [א] והיא [יח] (שלמים) נקבה [ב] ונחתא לה קדושת הגוף [יט]: **הואיל ומותר אשם קרב עולה** ואישתכח דהך נקבה דאשם עולה היא ותקדיש קדושת הגוף [כ] [ג] בעולה נקבה דהא מצינו עולת נקבה בעוף: **נדבת צבור.** ואי נמי הויא עולה הואיל ולעולת צבור קיימא לא עבדה תמורה: **לפרו.** פר יום הכפורים [כא] דחטאת דהא איכא שם חטאת עלה דהא אשכחנא פרה אדומה דמיקריא חטאת (חולין דף יא.): **קדשי בדק הבית היא.** [ד] ולא קרבה למזבח [כב] ולהכי קרי ליה בדק הבית כלומר דדין בדק הבית אית לה [כג]: **תרי גופי נינהו.** יחיד ונשיא ומיהו בהאי גופא דיחיד לא משכחת שעיר לחטאת ובהאי גופא דנשיא לא משכחת לה שעירה אבל עולה נקבה בהאי גופא משכחת לה דאי בעי מפקר לנכסיה והוי עני וחזיא ליה עולת העוף: **חטא עד שלא נתמנה.** [כד] [כה] שם חטאת עליה בהאי גופא דאילו חטא השתא בר איתויי שעיר הוא: (ה) [כו] [כז](עשיר הוא) **לאו עולת העוף מייתי.** אי הוה מחויב עולה לא הוה מייתי עולת העוף דעשיר הוא וא"כ עני הוא [כח] עולת נדבה לא קרבה בדלות אי לא פריש בהדיא עוף: **רבי שמעון סבר לה כרבי אלעזר בן עזריה.** דאפילו גבי נדבה דעשיר סתם [כט] חזיא עולת העוף: **ודמיהם יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית.** דסבר ר"א סתם הקדשות לבדק הבית ואפילו (ו) [ל] בהמה ומיהו מידי דחזי למזבח [לא] אינו יוצא מידי מזבח לעולם. ור' יהושע סבר לא שביק איניש קדושת מזבח ומקדיש לבדק הבית מידי דחזי למזבח הילכך מסתמא למזבח אקדשינהו והן עצמן יקרבו עולות: **ונקבות ימכרו כו' ויביאו בדמיהן עולות.** דסתמייהו לעולה אקדשינהו [לב]: **מכח קדושה דחויה אתי.** דכיון דזכרים קרבו עולות ודמי השלמים עולות מכלל דסבירא ליה דסתמא לעולה אקדשינהו והוה ליה מפריש נקבה לעולה והיכי יקרב שלמים הא בעי לרעות כדקתני מתני' (לעיל יח:) המפריש נקבה לעולה תרעה:

שאין לך דבר שעושה תמורה אלא הרועה ומסתאב. כלומר ההוא דקדוש קדושת הגוף שאשם אינו ראוי להקריב אינו נמכר בלא מום אלא ירעה הילכך ר"ש סבירא ליה באשם ופסח הואיל ואין אשם ופסח חיילי בנקבה דנמכר בלא מום הילכך לא עבדי תמורה אבל בעולה דאיכא שם עולה בעוף ס"ל דתרעה ועבדא תמורה. לשון רש"י: **רבי** סבר כרבנן דאמרי מותרות לנדבת צבור אזלי ואין תמורה בצבור. ותימה מאי קאמר דלעיל משמע דתולה תמורה ברעייה והכא משמע דתולה רעייה בתמורה לימא לירעו ויעשה תמורה ונראה דה"פ כיון דלנדבת צבור אזלי ואין תמורה בצבור אין לומר דליהני ליה למפריש נקבה לאשם להיות קדוש קדושת הגוף משום דמותר אשם קרב עולה כיון [נג] דאין דינם שוה [נד](לתמורה דאשם עושה תמורה) ואין מותר אשם עושה תמורה דלנדבת צבור אזיל דלא עביד תמורה ולא דמי למפריש נקבה לפסח דמותר פסח הוי לשלמים שעושים תמורה כמו הפסח עצמו הילכך דין הוא שיחול קדושת הגוף על נקבה שהפרישה לפסח דכך לי הפרישה לפסח כאילו הפרישו למותר פסח דהיינו שלמים דשניהן עושין תמורה: **דאיכא** שם עולה עליה. גבי עני בעולת העוף ולפי הא דס"ד השתא רוצה לומר מפריש נקבה לעולתו [נה] כגון מצורע עשיר שצריך להביא עולת בהמה זכר ומש"ה קאמר דעושין תמורה בהפריש נקבה לעולתו משום דהאי חיובא דמחויב שייך בנקבה אם היה עני שמפריש עולת העוף דבהא נקבה דאין תמות וזכרות בעוף ומש"ה נקט גבי עני כגון עני מצורע דבהאי חיובא דקמחייב איכא נקבה בעולה: **דהא** איכא פרת חטאת. תימה לפי מה דפירשתי [נו] דאיכא למצוא [נז] נקבה בעולה בהאי חיובא גופיה דקמחייב והכא לא שייך למימר הכי [נח] ועוד אמאי נקט פרת חטאת רוב חטאת המזבח נקבה אתיא וי"ל דפריך מכ"ש דהא אפילו מפריש נקבה לעולה דהיא גופה לא חזיא לעולה אפילו הכי קאמר דעושה תמורה משום דאיכא שם עולה עליה בעולת העוף כ"ש מפריש פרה לפרו דהיא גופה חזיא לפרת חטאת אם היא אדומה דאית לן למימר דתיקדוש: **יחיד** שהפריש שעיר לשעירתו תיקדוש דהא **איכא** שעיר נשיא. וה"ה דהוה מצי למיפרך מברייתא גופא דלעיל דאשם בן שנה והביאו בן שתים דקאמר ר' שמעון כל עצמן אינן קדושין ואמאי הא חזי לאשם מעילות וגזילות והאי שינויא דקמשני שייך נמי עלה: **הני** תרי גופי. פירש"י יחיד ונשיא ומיהו בהאי גופא דיחיד לא משכחת שעיר חטאת ובהאי גופא דנשיא לא משכחת שעירה אבל עולה נקבה בהאי גופא משכחת לה דאי בעי מפקר לנכסיה והוי עני וחזי ליה עולת העוף עכ"ל ול"נ דמאי קפריך בסמוך [נט] אי הכי [מ] הא נמי לאו עולת העוף קמייתי מ"מ לא דמו [מא] דהיא גופה חזי לעולת נקבה אי מפקר נכסיה לכ"נ לפרש הני תרי גופי נינהו דהאי יחיד לא חזי להיות נשיא בעוד הנשיא חי (ה) ונשיא לא חזי להיות לו דין יחיד אבל עני ועשיר כחד גופא דמו העשיר ראוי להיות עני ועני ראוי להיות עשיר והשתא פריך שפיר אי הכי דאמר הא לא חטא ולא איחייב בשעיר אע"ג דגופו ראוי להיות נשיא כיון דבההיא שעתא דחטא לא איחייב בשעיר לאו כגוף אחד קרינא ביה הכי נמי בההיא שעתא דחטא לא איחייב בעולת העוף ולא מצי פטר נפשיה בה: **רבי** שמעון סבר כר"א בן עזריה כו'. יביא תור [מב] או בני יונה פירוש וכיון דמצי פטר נפשיה בעוף אפילו לאחר הפרשת בהמה כדאי' פ' מרובה (ב"ק דף עח:) [מג] וא"כ לאו שפיר בעולת נקבה ול"ל דמיירי השתא הא דר"ש דמפריש נקבה לעולתו באומר הרי עלי עולה דמצי פטר נפשיה בעולת העוף נקבה אפילו לאחר הפרשת בהמה כדאי' פ' מרובה (גם זה שם): **ימכרו** לצרכי עולה ויפלו דמיהן עם שאר נכסים לבדק הבית. דקסבר רבי אליעזר סתם הקדש לבדק הבית והוי כמתפיס תמימים לבדק הבית [מד] דאינו יוצא מידי מזבח לעולם: [מה] **ורבי** יהושע אומר זכרים עצמן יקרבו עולה. דקסבר לא שביק איניש קדשי מזבח ואקדיש לקדשי בדק הבית מידי דחזי לקדשי מזבח וסתמא דעתו לעולה דכולה כליל לגש:

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פ"א מהל' תמורה הלכה כא:
כב ב מיי' פ"ה מהלכות פסה"מ הלכה ט ופ"ב מהלכות שקלים הלכה ג:
כג ג מיי' פ"א מהלכות תמורה הל' א והל' יב:
כד ד מיי' שם הל' כא:
כה ה מיי' שם הל' יב ופ"ז מהל' ערכין הלכה ז:
כו ו ז מיי' פ"א מהל' תמורה הלכה כא:
כז ח מיי' פט"ו מהל' שגגות הלכה י:
כח ט מיי' פט"ז מהל' מעה"ק הל' ג וע"ש:
כט י מיי' פ"ה מהל' ערכין הל' ז וע"ש:

* * *

מוסף רש"י

קדשי בדק הבית היא. כלומר אין בה קדושת המזבח אלא קדושת דמים בעלמא, שהרי שחיטתה בהר המשחה (יומא מב.) כלומר אינה מקדשי מזבח ליקדש קדושת הגוף (שבועות יא:). **הרי עלי עולה יביא כבש.** פחות שבעולות, דעולה ליכא לספוקי אלא זכרים (מנחות קז.). **המקדיש נכסיו.** לבדק הבית (זבחים קג.). **ראויה לגבי מזבח.** תמימים (שם). **זכרים ימכרו לצרכי עולות.** דקי"ל (לקמן לג:) המתפיס תמימים לבדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למזבח, שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם (שם). **ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית.** קסבר ר"א סתם הקדשות לבדק הבית ואפילו בהמה ומיהו כל הראוי למזבח כשהוא פודהו מיד הגזבר אינו פודהו אלא למזבח, דאינו יוצא מיד מזבח לעולם (לקמן לא:). **זכרים עצמן יקרבו עולות.** לשם אותו האיש, דקסבר אדם חולק הקדישו, ואע"ג דמקדיש סתמא דעתיה הוה להקריב למזבח הראוי לו, ונקבות ימכרו לצרכי שלמים. אבל הן עצמן לא יקרבו שלמים עד שימכרו, דכיון דמקדיש סתמא הכל הקדיש הראוי למזבח, דומיא דבדק הבית שכולו קדוש, הלכך לדמי עולה אקדישנהו (זבחים קג.).

* * *

שינויי נוסחאות

[א] בפסח. נ"א שהמקדיש לשם פסח בא שלמים (ש"מ) [ב] גדי עני בעולת העוף אלא מעתה לר"ש כהן גדול (ש"מ) [ג] תיקדש ותעשה תמורה [illegible]

* * *

רבינו גרשום

ר' שמעון אמר לעולתו דאינה חובתו עושה תמורה. שהרי בנה קרב עולה דאיכא שם עולה עליה בעוף עושה תמורה: **לפסחו ולאשמו.** דהויין חובתו אין עושה תמורה דלא קדשה אלא לדמיה: **שאין לך דבר שעושה תמורה אלא דבר הרועה להסתאב אותו.** שיש בו קדושה כל כך שצריך רעייה עושין תמורה אבל מפריש נקבה לאשם הואיל וסבירא ליה דתימכר שלא במום וה"ה מפריש נקבה לפסחו הילכך אין עושין תמורה: **אמר רבי אין אני רואה דבריו של ר' שמעון בפסח.** אלא ודאי עבדה תמורה: **הואיל ומותר הפסח קרב שלמים.** הא נקבה נמי דינה כמותר פסח וקרבה בדמיה שלמים וקדשה קדושת הגוף ועבדה תמורה שהרי שלמים באין נקבה: **וניתני נמי אין אני רואה דבריו של ר' שמעון באשם.** אלא עבדה תמורה: **הואיל** ואמרן לעיל במתניתין **מותר אשם יקרב עולה.** והא נקבה נמי הויא כמותר אשם ותיקרב עולה דהא אשכחן עולה נקבה בעולת העוף ותיקדש קדושת הגוף ותיעביד תמורה: **קסבר ר'.** מותרות דקרבי עולה: **לנדבת צבור אזלי.** לעולת צבור ואין תמורה בצבור: **שהפריש פרה נקבה לשום פרו.** שלו שמביא ביוה"כ לחטאתו: **תיקדש ותיעשה תמורה** שהרי מצינו פרת חטאת. פרה אדומה דנקבה היא וקרויה חטאת: מהא לא איריא **דפרת חטאת קדשי בדק הבית היא ולית בהו תמורה.** דלא קדשי קדושת הגוף וליכא לאקשויי מיהא: **יחיד שמביא לחטאתו כשבה או שעירה והפריש שעיר.** לשום שעירתו: **תיקדוש קדושת הגוף ותעביד תמורה.** דהא איכא שם חטאת עליו שהרי נשיא מביא שעיר לחטאתו: לא דמי להכא משום הכי לא קדיש **דתרי גופי נינהו.** יחיד ונשיא דמאי דמייתי האי לא מייתי האי אבל הכא גבי יחיד מפריש נקבה לעולתו משום הכי קדשה שהרי הוא עצמו אם הוא עני או אם ירצה להפקיר נכסיו להיות עני יכול להביא עולת העוף שהיא נקבה: **חטאו עד שלא נתמנו.** להיות נשיא אם הפריש שעיר לשום שעירתו שהוא חייב להביא שהוא עדיין הדיוט ניקדוש: **דהא אילו חטא השתא.** לאחר שנתמנה היה צריך [illegible]
אע"ג דגוף אחד הוא דהא לא ח[illegible]
נמי. גבי מפריש נקבה לעולתו לא [illegible]
טעמא דר' שמעון. גבי עולה דסב[illegible]
ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ויביא[illegible]
דבר הראוי למזבח כולו לאשים ו[illegible]
בדק הבית: נקבות היכי קרבי של[illegible]
קרבו עולות והיכי מצי למיקרב ש[illegible]
למימרא דקדושת הגוף לשום עול[illegible]
כר' שמעון. דאמר תימכר שלא ב[illegible]

מידי מזבח לעולם כדין המת[illegible]
שוה לתמורה דאשם עצמו עושה [illegible]
[נט] אי הכי לאו עולת קמייתי מ[illegible]

שיטה מקובצת

אלא הראוי להסתאב. גליון וכ"[illegible]
הגוף ואין עושה תמורה: **הואיל** [illegible]
לידי מותר פסח שהיא שלמים [illegible]
של ר"ש באשם. עי' בהשמטות [illegible]
מאי קאמר. וז"ל הר"י ז"ל בגי[illegible]